Inventarisatie Stand van Zaken Corona-(nood)maatregelenpakket 2020/2021

Introductie

Gedeputeerde Staten zijn in april 2020 begonnen met het monitoren van de effecten van de coronacrisis op de Flevolandse samenleving, in de vorm van de corona-monitor. Mede op basis daarvan hebben Provinciale Staten in 2020 4 miljoen beschikbaar gesteld voor het treffen van maatregelen op korte termijn (Corona noodfonds). Bij de Najaarsnota in 2020 stemde Provinciale Staten Flevoland in met een corona maatregelenpakket van in totaal 7 miljoen euro (#2668657) (Corona maatregelen en investeringspakket).

Op dit moment is de coronacrisis nog steeds gaande, maar inmiddels zijn we al bijna twee jaar verder en daarom is dit een goed moment om stil te staan bij wat de provincie tot nu toe ondernomen heeft. Deze notitie geeft inzicht in de stand van zaken van de genomen corona(nood)maatregelen.

Noodfonds

Op 27 mei 2020 dienden Provinciale Staten een motie in waarin zij Gedeputeerde Staten hebben opgedragen een Noodfonds van 4 miljoen euro vrij te maken om maatregelen te treffen in het kader van de coronacrisis voor de korte termijn.
Het noodfonds is ingevuld met een pakket voor vijf beleidsterreinen: de gastvrijheidssector Flevoland, extra inzet vrijetijdssector, bijdrage Scholingsfonds, afdekking Corona overbruggingslening Horizon en ondersteuning culturele infrastructuur.
Hiervan is in 2020 voor een bedrag van € 2,84 mln. gebruik gemaakt, waarbij een deel van de uitgaven plaatsvindt in 2021; het resterende bedrag van € 1,16 mln. is als gedeeltelijke dekking ingebracht voor het Coronamaatregelen- en investeringspakket in de Najaarsnota. Daarmee zijn de middelen uit het Coronanoodfonds volledig ingezet.

Tabel 1: Noodfonds 2020

Doel/Regeling	**€**
Gastvrijheidssector Flevoland	€ 400.000
Extra inzet vrijetijdssector	€ 100.000
Bijdrage Scholingsfonds	€ 1.000.000
Afdekking Corona overbruggingslening Horizon	€ 375.000
Ondersteuning culturele infrastructuur	€ 965.000
Gedeeltelijke dekking voor het Coronamaatregelen- en investeringspakket	€ 1.160.000
Totaal	€ 2.840.000

De maatregelen ‘Gastvrijheidssector Flevoland’ en de ‘Extra inzet vrijetijdssector’ zijn afgerond. Voor de gastvrijheidssector zijn de nadere regels ‘Gastvrijheidssector Flevoland’ op 9 juni 2020 in werking getreden, welke na een verlenging op 1 december 2020 is afgesloten. Het beschikbaar gestelde budget is niet volledig ingezet. Bij de resultaatbestemming 2020 is het restantbudget beschikbaar gehouden om in te zetten in 2021.
De tweede noodmaatregel ‘Extra inzet vrijetijdssector’ had betrekking op de campagne van Visit Flevoland om Flevoland als toeristische en recreatieve bestemming in beeld te houden. De campagne is afgerond en de provincie heeft de verantwoording van Visit Flevoland ontvangen.

De maatregel ‘Bijdrage scholingsfonds’ is in november 2020 gestart in de vorm van het Flevolandse Scholingsfonds. In 2021 zijn aanvragen toegekend aan het Leerwerkloket en de sectoren Techniek, Zorg& Welzijn en Transport&Logistiek om werkzoekenden aan werk te helpen. Er zijn in 2021 zes aanvragen toegekend voor een bedrag €611.450. Eind december 2021 zijn nog drie aanvragen binnengekomen die op dit moment verwerkt worden. Als deze drie aanvragen toegekend worden, is het Flevolands scholingsfonds uitgeput.

Onder de noemer 'Ondersteuning culturele infrastructuur' zijn ten laste van het noodfonds in 2020 twee nadere regels opengesteld, te weten 'amateurkunstverenigingen' en 'culturele instellingen' met een looptijd tot en met eind 2020. Tevens is een cofinancieringsregeling opgesteld. Deze cofinancieringsregeling kent geen eindtijd en loopt tot het budget is uitgeput. Ook was er een klein budget beschikbaar voor proceskosten.

De maatregel 'Afdekking corona overbruggingslening Horizon' bleek niet nodig te zijn omdat de economie weer aantrok in 2021 en ondernemers uiteindelijk voldoende geholpen konden worden met de Nationale Corona-overbruggingslening (COL) regeling dan wel gebruik kunnen maken van de reeds bestaande instrumenten in Flevoland. Dit bleek zowel uit de COL Impact Survey van TechLeap (nationale focus) als uit de praktijkervaringen van onze ROM Horizon. Het bedrag van €375.000 is weer toegevoegd aan de Algemene reserve.

Coronamaatregelen en investeringspakket

Bij de Najaarsnota in 2020 stemden Provinciale Staten Flevoland in met een corona maatregelenpakket van in totaal ruim €7 miljoen. De lange termijn investeringen waren moeilijker te voorzien, omdat er nog veel onduidelijkheid was en is over hoe de crisis verder gaat en welke impact te verwachten is. Wel kan het verzilveren van kansen versneld worden door voorwaarden te verbinden aan financiering vanuit het coronamaatregelenpakket. Dit zorgt ervoor dat de maatregelen een integraal karakter krijgen en is nodig om ervoor te zorgen dan de provincie sterker uit deze crisis komt.

Tabel 2: Corona maatregelen- en investeringspakket (Najaarsnota 2020)

Doel/Regeling	**€**
Human Capital Agenda	€ 525.000
Financiering en support	€ 2.275.000
OV/mobiliteit	€ 2.250.000
Verduurzaming groene daken	€ 500.000
Sport- coronaproof sport en beweegpiramide	€ 300.000
Cultuur	€ 1.050.000
Eenzaamheid	€ 200.000
Totaal	€ 7.100.000

Veel van deze projecten zijn in werking getreden rond maart/april 2021. Het opzetten en starten van deze projecten duurde soms langer dan verwacht. Dit is vooral te verklaren door de afhankelijkheid van maatregelen vanuit het Rijk bij sommige projecten. Daarnaast was het belangrijk om partners te betrekken om de regelingen goed te laten aansluiten en waren regelmatig aanpassingen nodig door veranderingen in steunpakket vanuit het Rijk en aangepaste maatregelen.

Voor economie zijn er twee coronamaatregelen opgesteld: de maatregel 'Human Capital Agenda' en de maatregel 'Financiering en support'. Het betreft hier nieuwe instrumenten die inspelen op behoeften die vanuit de verschillende doelgroepen (ondernemers, arbeidsmarkt, onderwijs) worden aangegeven. Hierbij is steeds gekeken naar welke gaten er in het instrumentarium zichtbaar zijn geworden waar de noodmaatregelen vanuit het Rijk en het provinciale bestaande economische instrumentarium niet in voorzien. Bij de maatregel 'Human Capital Agenda' wordt er ingezet op ZZP-ers en werknemers die tijdens de coronacrisis hun baan verloren én op ondernemers die hun bedrijf beëindigen en op zoek zijn naar een baan. Daarnaast is met het onderwijs gekeken of er (extra) inzet nodig was rondom stageplaatsen en praktijkopdrachten en het voorkomen van uitval van jongeren uit het onderwijs. Binnen de Human Capital Agenda is in 2020 gestart met de invulling en uitvoering van de MKB-deal. Op 1 september 2020 is het MKB Schakelteam (zes adviseurs) gestart, dat kleine MKB-ers (2-10 werknemers) adviseert en ondersteunt bij vraagstukken op het gebied van strategie, marketing, organisatie, uitvoering, financiën en personeel. In overleg met de provinciale collega's van Vrijetijdseconomie is inmiddels besproken hoe de adviseurs ook specifiek aandacht aan deze sector kunnen besteden.

Bij de maatregel 'Financiering en support' wordt er gekeken naar financierings- en supportbehoefte bij ondernemers in Flevoland waar de noodmaatregelen vanuit het Rijk en het huidige economische instrumentarium van de provincie niet in voorziet. Er worden twee maatregelen uitgewerkt: 1) versterking van het Groeifonds Flevoland, gericht op kleinere ticket groottes waar ondernemers in Coronatijd juist behoefte aan hebben en waar in Flevoland weinig financiering beschikbaar is; 2) Bijstorting in de Voucherregeling Flevoland zoals die bij Horizon loopt, maar met een verscherpte focus op onderdelen die ondernemers uit de Corona-crisis kunnen helpen. Op onderdeel 1 heeft reeds besluitvorming plaatsgevonden in PS en deze wordt voor eind 2021 geeffectueerd. Voor onderdeel 2 dient eerste een evaluatie door Horizon plaats te vinden om de post-Corona behoeften van ondernemers helemaal scherp in beeld te krijgen.

Voor OV/Mobiliteit is een budget beschikbaar gesteld voor de OV-concessies IJsselmond en Lelystad. Provincie Flevoland stuurt de OV-concessie IJsselmond en Lelystad aan. De gemeenten Almere is zelf (financieel) verantwoordelijk voor haar stadsconcessie. Provincie Flevoland draagt in de concessie IJsselmond het risico op het stijgen of dalen van de reizigersopbrengsten en vergoedt aan Connexxion een vast tarief voor gereden dienstregelingsuren (DRU's). Binnen de concessie Lelystad is de vervoerder de opbrengstverantwoordelijke. Tijdens de verlenging van de concessie Lelystad zijn er met de vervoerder afspraken gemaakt over de compensatie van de daling van de reizigersopbrengsten als gevolg van corona. De maatregel 'OV/Mobiliteit' is met terugwerkende kracht meteen gestart met de eerste lockdown als gevolg van de Corona-uitbraak (maart 2020). Echter is de verwachting dat deze maatregel pas echt eind 2021 wordt ingezet wanneer de vervoerders inzicht kunnen geven in de kostenontwikkeling en de reizigersopbrengsten. Dankzij de toezegging van het Rijk om tot september 2022 een beschikbaarheidsvergoeding te geven konden de ingrepen in het OV-aanbod beperkt blijven. Deze maatregel loopt tot 2022, maar in de perspectiefnota 2021 is geaccordeerd om de maatregel te verlengen tot en met 2023. Wij zien dat de reizigersaantallen weer oplopen richting de 80% (t.o.v. 2019) maar dat de reizigersopbrengsten minder hard stijgen, nu circa 60% t.o.v. 2019). De aangescherpte corona-maatregelen met ingang van 12 november 2021 zullen naar verwachting de groei van het aantal reizigers en de reizigersopbrengsten weer afvlakken of laten dalen.
De inschatting is dat in 2021 €700.000 nodig zal zijn voor de concessie IJsselmond, ondanks de Rijksbijdrage, omdat de vervoerders in 2021 een nulresultaat moeten kunnen realiseren. Voor de jaren 2022 en 2023 schatten wij nog ca. € 1.500.000 nodig te hebben om de tegenvallende reizigersopbrengsten op te vangen. Hierbij is er vanuit gegaan dat vanaf 1 september 2022 de beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk stopt. Voor de concessie Lelystad is ca. €257.000 nodig voor de jaren 2021-2023. In het totaal is de risico-inschatting € 2.457.000, dat is ruim boven het in de reserve geoormerkte bedrag.

Voor duurzaamheid is de maatregel 'Verduurzaming groene daken' gerealiseerd. Door de realisatie van groene daken aan te jagen wordt bijgedragen aan de verduurzaming van stedelijk gebied. Door deze maatregel wordt er vanuit het duurzaamheidsperspectief diverse belangen gediend, bijvoorbeeld het verhogen van het bewustzijn van het belang van duurzaamheid bij inwoners. De maatregel 'Verduurzaming groene daken' is begin maart 2021 in werking gezet. De maatregel liep officieel tot 1 november 2021, maar de regeling was eind augustus al uitgeput. Alle aanvragen zijn dan ook al afgehandeld.

Voor sport is de maatregel 'Sport- coronaproof sport en beweegpiramide' opgesteld. In meerdere opzichten dragen sport en bewegen bij aan de preventie en curatie van Covid19. De diversiteit van organisaties van sport en bewegen als ook het aanbod is echter hard geraakt als gevolg van Covid19. Dit onderstreept het belang om ook binnen deze sector ondersteuning te bieden. De maatregel 'Sport- coronaproof sport en beweegpiramide' is in maart 2021 in werking gezet en liep tot april 2021. In totaal zijn er 121 sportevenementen- en sportorganisaties uitbetaald in 2021. Daarnaast zijn er in 2021: 11 individuele ondersteuningsvragen behandeld, twee vitaliteitscans uitgevoerd en vier zijn er in proces en zijn er 3 kennisbijeenkomsten georganiseerd waarbij ruim 30 verschillende sportaanbieders- en sportevenementorganisaties zijn geweest.
Het steunpakket in de vorm van een fonds had een omvang van €276.375 en werd gefinancierd vanuit de beschikbare ruimte uit de Reserve Sport. De vraag naar praktische- en financiële ondersteuning steeg vanaf bekendwording (1 maart 2021) ver boven de omvang van het aanbod uit.

Om tegemoet te komen aan de behoefte tot extra ondersteuning, hebben Provinciale Staten ter continuering en aanvulling van het steunpakket in de zomernota 2021 een incidentele bijdrage van € 425.00 extra beschikbaar gesteld voor dit ondersteuningsfonds.
Het steunpakket Corona en sport in Flevoland is samengesteld als noodzakelijke aanvulling op een aantal al bestaande landelijke steunmaatregelen. Met als grootste verschil dat dit pakket minder gericht is op financiën en nadrukkelijker op herstel en versterking van de organisatie en organisatiekracht. Het doel van dit pakket is het behouden, in stand houden en versterken van de sportinfrastructuur in Flevoland.

Voor het programma Krachtige Samenleving ligt er een belangrijke kans om in te zetten op een groot maatschappelijk vraagstuk en actueel thema, namelijk eenzaamheid (gekoppeld aan preventie en positieve gezondheid). Eén van de onderwerpen die in zowel de landelijke, regionale als lokale Coronamonitors en rapportages naar voren komt is het thema eenzaamheid. Voor de maatregel 'eenzaamheid' is in april 2021 het projectvoorstel door CMO Flevoland opgesteld en ook goedgekeurd. Het project is gestart op 8 oktober 2021 (door corona met een half jaar vertraagd) en loopt tot eind 2022. Daarnaast is er nog een budget gereserveerd voor pilots/ kansrijke projecten op het gebied van eenzaamheid waarin de komende tijd wordt geïnvesteerd.
Voor het project eenzaamheid van CMO is €150.000 ingepland, De overige €50.000 wordt ingezet op pilots of versterking kansrijke initiatieven. Om met een relatief klein bedrag impact te kunnen hebben koppelen we dit aan preventie en positieve gezondheid (programma WEL in Flevoland), Zetten we in op het delen en verbreden van succesvolle initiatieven, en volgen we ook wat goed of minder goed gaat en waar dat aan ligt (monitoring). Ook ondersteunen we pilotprojecten/ experimenten/ nieuwe ideeën. Alhoewel de cijfers in de 2ecoronapeiling een daling laten zien, is eenzaamheid nog steeds een hardnekkig probleem dat breed speelt in Flevoland. Teveel mensen voelen zich niet gezien en betrokken in onze samenleving. Dat vinden we onacceptabel. In het najaar van 2021 wordt een 3e coronapeiling gehouden om te zien hoe de cijfers zich ontwikkelen. Resultaten worden verwacht in het eerste kwartaal van 2022.

In het coronamaatregelenpakket is in de Najaarsnota 2020 indicatief € 1.050.000 voor cultuur genoemd. Voor de Covidregelingen Cultuur is € 760.000 in 2021 uitgetrokken. Voor cultuur zijn in 2021 de twee nadere regels uit 2020 (te weten Amateurkunstverenigingen en Culturele instellingen) opnieuw opengesteld. Daarnaast is een nieuwe regeling in februari 2021 toegevoegd: de nadere regels Balkonsceneregeling, met een looptijd tot eind 2021. Het plafond voor de Balkonsceneregeling is inmiddels bereikt, de andere 2 regelingen kennen een restantbudget van € 59.000. Bij de jaarrekening 2021 wordt voorgesteld dit restantbudget toe te voegen aan het Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling, mede gezien met name de tweede doelstelling van het Fonds. Daarmee wordt ook gehoor gegeven aan de oproep van de minister van begin november 2021 om de coronamaatregelen een vervolg te geven in de vorm van herstel- en innovatiebeleid. De cofinancieringsregeling vanuit 2020 in de vorm van een incidentele subsidie loopt door tot het plafond is bereikt (naar verwachting in 2022).

In het kader van coronaherstel vormt het 'Flevolands Fonds voor culturele ontwikkeling' een logische en noodzakelijke voortzetting van de coronamaatregelen cultuur. Herstel in de culturele sector zal nog de nodige tijd kosten. Het instellen van een dergelijk fonds is afgesproken in het huidige coalitieakkoord. Primair doel is het versterken van het makersklimaat in Flevoland. In de context van Corona is hier een tweede doel toegevoegd dat is gericht op het weer goed laten functioneren van de culturele sector na Corona. Het totale fonds bedraagt € 2 mln.

De effecten

De betrokkenheid en inzet van provinciale overheid, naast rijksmaatregelen, wordt erg gewaardeerd. Op basis van het gebruik van de maatregelen kan worden gesteld dat deze voorzien in de behoeften. Verschillende maatregelen uit het noodfonds zijn een succes, zo is er bijvoorbeeld veel interesse in het scholingsfonds en slaan stimuleringspakketten over het algemeen erg goed aan. Het MKB Schakelteam heeft in de periode 1 september 2021 tot 1 december 2021 in totaal 59 kleine ondernemers (2-10 werknemers) in Flevoland ondersteund bij verschillende vraagstukken.

Vanuit het Rijk is er over het algemeen minder aandacht voor stimuleringspakketten terwijl veel organisaties, instellingen en inwoners wel ook kansen lijken te zien in deze bijzondere tijd.

Over het algemeen zijn de effecten van de afzonderlijke maatregelen lastig te meten. Vaak lopen deze maatregelen samen met andere maatregelen, waardoor de effecten van de afzonderlijke maatregelen moeilijk in beeld zijn te brengen. Ook worden veel effecten van de corona-uitbraak en ook de bijbehorende maatregelen pas op langere termijn goed zichtbaar. Een voorbeeld hiervan zijn de gevolgen van de nationale steunmaatregelen van vele miljarden die door het rijk zijn opgezet ter ondersteuning van de economie. Hierdoor worden de "echte" gevolgen van de coronacrisis mogelijk nog verbloemd, deze komen wellicht in een later stadium (na het afbouwen van rijksmaatregelen) pas aan het oppervlak. Wat betreft Mobiliteit/OV geldt dat dankzij de Rijksbijdrage (beschikbaarheidsvergoedingen) en het extra provinciale budget gedurende de gehele Corona-periode een passend OV-aanbod mogelijk was. Ook zijn grote structurele ingrepen in het OV aanbod vooralsnog voorkomen.

Wel is belangrijk om op te merken dat de monitoring en inventarisatie van de maatregelen veelal binnen de verschillende thema's al wordt opgepakt. Zo monitort Sportservice Flevoland hoe het gaat met de sportaanbieders; en worden de uitkomsten van de coronapeiling meegenomen binnen het thema Krachtige samenleving.

Conclusies en aanbevelingen

De evaluatie leidt tot onderstaande conclusies en aanbevelingen ten behoeve van het verder ontwikkelen van eventuele nieuwe herstel- en innovatiemaatregelen.

1. Over het algemeen bleek dat een echte analyse over de effecten van het pakket nog te vroeg kwam. Deze inventarisatie en samenvatting geeft dan ook een eerste beeld van de stand van zaken.

2. De betrokkenheid en inzet van provinciale overheid, naast rijksmaatregelen, wordt erg gewaardeerd. De stimuleringspakketten lijken over het algemeen erg goed aan te slaan. Hier is vanuit het Rijk minder aandacht voor terwijl veel organisaties, instellingen en inwoners wel ook kansen lijken te zien in deze bijzondere tijd.

3. Daarnaast is het bij ontwikkeling van eventuele nieuwe maatregelen van belang om na te denken over de uitvoering. Er werd herhaaldelijk aangegeven dat het proces vaak tijdrovend en complex is, hierbij werd vooral het proces rondom de subsidie aanvragen benoemd. Een goed voorbeeld van een maatregel waar dit proces juist heel goed loopt is de "Sport- coronaproof sport en beweegpiramide" waarbij er een mooie samenwerking is aangegaan tussen de provincie en Sport Service Flevoland. Het advies is daarom om waar mogelijk samenwerkingen aan te gaan met betrokkenen in het veld wanneer het gaat om verstrekken van subsidies.

4. Op dit moment lijken veel bedrijven en instellingen zich nog staande te houden. Dit komt onder andere door de steunpakketten die zijn ingezet vanuit het Rijk. Gezien de nieuwe corona-maatregelen die in het najaar van 2021 zijn afgekondigd, is het van belang de sociaal-economische ontwikkelingen in Flevoland te blijven volgen (bijvoorbeeld door middel van de coronapeiling), en ook mee te nemen in de inzet van de eventuele (toekomstige) maatregelen, onder andere voor wat betreft de effecten op de samenleving (Krachtige Samenleving) en vrijetijdssector (recreatie- en toerisme, cultuur en sport).

5. Wat betreft de monitoring is het advies om dit binnen de maatregelen op te pakken, omdat de looptijd sterk verschilt per maatregel.